

Nr 283.

Av herr **Hoppe m. fl.**, om ökade anslag till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund.

De sista åren före det andra världskrigets utbrott utgjorde de till bokinköp och bokbindning utgående anslagen för Uppsala universitetsbiblioteks vidkommande 148 500 kronor, för Lunds 137 000 kronor. Efter betydande minskningar under krigsåren ha dessa anslag successivt höjts till 160 000 kronor resp. 150 000 kronor, varjämte extra anslag utgått med 40 000 kronor resp. 30 000 kronor. De båda biblioteken ha alltså under senaste budgetår disponerat för bokinköp och bokinbindning 200 000 kronor resp. 180 000 kronor. 1945 års universitetsberedning har — utom viss personalförstärkning, varom här icke är fråga — föreslagit en höjning till 325 000 kronor av anslagen för bokinköp och bokinbindning för vardera universitetsbiblioteket. Beredningens förslag har ännu icke hunnit bli föremål för remissförfarande men har av båda universitetens konsistorier upptagits i petita till innevarande riksdag. Då universitetsberedningens betänkande såsom sådant kan föranleda proposition först till nästa års riksdag, har kanslern för rikets universitet föreslagit provisoriska åtgärder, vilka i här förevarande hänseende gå ut på en höjning av anslagen för bokinköp och inbindning till 275 000 kronor för vardera biblioteket.

För universitetsberedningens förslag tala mycket starka skäl. De ekonomiska resurser, som stått universitetsbiblioteken till buds, ha av universitetsmyndigheterna vid många tillfällen med rätta betecknats som otillräckliga. I själva verket ha de svenska universitetsbiblioteken alltid varit ekonomiskt undernärda, en omständighet, som satt beklagliga spår i deras bokbestånd och deras möjlighet att fylla forskningens krav. De nu utgående anslagen äro i realiteten mindre än de anslag, som utgingo före kriget; bok- och inbindningspriserna ha nämligen sedan 1939 undergått en stegring, som i varje fall icke är lägre än 40 %. Härtill kommer att numera större krav ställas på biblioteken än för några år sedan. Universiteten ha upprustats. Forskningsarbetet inom alla ämnesområden har uppmuntrats genom höjda anslag. Nya lärostolar ha upprättats. Nya typer av lärartjänster ha tillkommit. Antalet docentstipendier har höjts och genom frikostiga doktorand- och licentandstipendier ha de högre studierna stimulerats. Den livliga utveckling, som dessa åtgärder möjliggjort, har tagit sitt kanske starkaste uttryck i en ökad efterfrågan på vetenskaplig litteratur. Väsentligt ökade krav ställas på de institutioner, som vid universiteten främst ha att svara för litteraturtillförseln.

Ecklesiastikministern har emellertid icke ansett sig kunna tillmötesgå kraven på en ökning för budgetåret 1948/49 av anslagen för bokinköp och bok-

inbindning för universitetsbiblioteken. Han antyder blott möjligheten av en mindre avlastning av anslagen; eljest skola dessa utgå med samma belopp som innevarande år. Motivet till hans ståndpunkt är givetvis att finna i de nuvarande ekonomiska förhållandena. Detta motiv beakta vi till fullo. Men vi anse oss böra ifrågasätta, om icke just på förevarande punkt ett undantag bör äga rum från de grundsatser, till vilka i allmänhet det ekonomiska läget leder.

En riklig och obehindrad litteraturtillförsel är den viktigaste förutsättningen för det vetenskapliga arbetets framgångsrika bedrivande. Utan tillgång till de viktigare utländska vetenskapliga tidskrifterna, handböckerna och monografierna kan forskaren icke följa med sin vetenskaps utveckling och göra en fullgod insats i den. Han blir isolerad. Metoder och arbetsresultat bli lidande. Det är därför en logisk konsekvens av universitetens upprustning, att en motsvarande ökning äger rum av universitetsbibliotekens resurser, deras bokbestånd (och jämväl deras personaltillgång). Tages icke denna konsekvens av de redan genomförda åtgärderna, äventyras resultatet av upprustningen.

Härtill kommer ytterligare andra omständigheter. Världskriget och den långvariga avspärrning det i många hänseenden betytt för oss ha medfört, att under flera år biblioteken icke kunnat följa utvecklingen. Det har uppstått luckor i deras bokbestånd, som ännu icke kunnat fyllas. I framtiden kunna dessa luckor måhända endast med stor svårighet tätas. Den internationella bokmarknaden karakteriseras för närvarande bl. a. därav, att även mycket viktiga arbeten på grund av knappheten på papper ofta tryckas i mycket små upplagor, vilka snabbt slutsäljas. Om biblioteken icke sätts i tillfälle att förvärva den behövliga litteraturen omedelbart, kan det med visshet förutsägas att de aldrig kunna komma att göra det. Till slut bör framhållas att de boklån, svenska forskare tidigare kunde erhålla från tyska bibliotek, numera omöjliggjorts. Även detta skärper kraven på de svenska bibliotekens bokbestånd.

De omständigheter, som nu anförts, ha lett oss till att föreslå en höjning av det anslag, ecklesiastikministern begärt till bokinköp och bokinbindning vid universitetsbiblioteken. Varken universitetsberedningens och de akademiska konsistoriernas eller kanslerns förslag medföra kostnader, som i någon mån kunna jämföras med kostnaderna för de beslutade delarna av universitetens upprustning. Vi anse oss emellertid icke böra hemställa om högre anslag än som universitetskanslern vid sin prövning av ärendet ansett sig böra föreslå i avvaktan på den definitiva behandlingen av universitetsberedningens betänkande. Vi hemställa alltså,

att riksdagen ville för budgetåret 1948/49 till bokinköp och bokinbindning anvisa för universitetsbiblioteket i Uppsala ett anslag av 275 000 kronor och för universitetsbiblioteket i Lund likaledes 275 000 kronor.

Stockholm i januari 1948.

Carl Hoppe.

Harald Hallén.

Elis Håstad.